

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 17/08-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 21. februára 2008 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Ladislava Orosza v konaní o sťažnosti maloletej N. S., (...), zastúpenej zákonným zástupcom P. S., obaja bytom T., právne zastúpených advokátkou JUDr. K. B., T., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 67/97, za účasti Okresného súdu Trnava, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo maloletej N. S., (...), na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 67/97 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Trnava prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 67/97 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. Maloletej N. S., (...), priznáva finančné zadost'učinenie v sume 50 000 Sk (slovom päťdesiat tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu do rúk jej zákonného zástupcu P. S, T.

4. Okresný súd Trnava je povinný uhradiť maloletej N. S., (...), trovy právneho zastúpenia v sume 7 492,24 Sk (slovom sedemtisícštyristodevät'desiatdva slovenských korún a dvadsaťštyri halierov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. K. B., T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 17/08 z 10. januára 2008 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť maloletej N. S., (...) (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 67/97.

Zo s'ťažnosti a z jej príloh vyplýva, že s'ťažovateľka je právnu nástupkyňou alebo jej matky K. M. (navrhovateľky), ktorá 27. marca 1997 podala okresnému súdu návrh,

v ktorom sa domáhala, aby okresný súd určil, že „*okamžité skončenie pracovného pomeru, ktoré jej bolo dané odporkyňou, je neplatné*“, a zároveň žiadala o „*náhradu mzdy za obdobie neplatne skončeného pracovného pomeru*“.

Sťažovateľka uviedla, že okresný súd „*od začatia konania v roku 1997 vyniesol iba čiastočné rozhodnutie vo veci samej, pričom konanie nie je v časti náhrady mzdy právoplatne ukončené, teda ani po desiatich rokoch a deviatich mesiacoch od podania návrhu*“.

V sťažnosti sa sťažovateľka domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu boli porušené jej označené práva, a súčasne žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov, priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 50 000 Sk, ako aj úhradu trov právneho zastúpenia.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 77/08 z 24. januára 2008 doručeným ústavnému súdu 30. januára 2008, v ktorom uviedol, že predmetom konania je „*určenie neplatnosti okamžitého skončenia pracovného pomeru navrhovateľky a náhrady mzdy. Z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti vec nie je možné považovať za zložitú, nakoľko takéto konania tvoria bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov*“.

K prekážkam postupu konania okresný súd uviedol, že „*hoci v priebehu konania došlo k úmrtiu navrhovateľky (...), súd následne v konaní riadne pokračoval s dcérou navrhovateľky, ktorá prichádzala do úvahy ako dedička, (...) pričom z vyššie uvedeného priebehu konania je zrejmé, že navrhovateľka, resp. jej právna nástupkyňa, ktoré boli riadne zastúpené právnym zástupcom svojim správaním, neprispeli k prieťahom v konaní*“.

V závere vyjadrenia okresný súd skonštatoval, že „*v priebehu konania sa vyskytli v určitých obdobiach isté obdobia nečinnosti zo strany tunajšieho súdu, tie však boli spôsobené nedostatočným personálnym obsadením súdu a neúmernou zaťaženosťou sudcov, iné príčiny súd nezistil*“.

Obsahom vyjadrenia okresného súdu bola aj táto chronológia úkonov a opis doterajšieho priebehu konania:

„V predmetnom konaní bol dňa 27. 03. 1997 tunajšiemu súdu doručený návrh navrhovateľky na určenie neplatnosti okamžitého zrušenia pracovného pomeru a náhradu mzdy z titulu neplatného rozviazania pracovného pomeru a ostatné náhrady. Dňa 16. 04. 1997 zákonná sudkyňa vytýčila termín pojednávania na deň 13. 05. 1997. Dňa 05. 05. 1997 bola súdu doručená žiadosť odporkyne o odročenie pojednávania. Dňa 13. 05. 1997 súd z dôvodu neprítomnosti odporkyne odročil pojednávanie na deň 27. 05. 1997. Následne bolo súdu doručené vyjadrenie odporkyne zo dňa 20. 05. 1997 (...).

Dňa 27. 05. 1997 súd konanie odročil na deň 17. 06. 1997. Na pojednávaní dňa 17. 06. 1997 (...) po prednesoch účastníkov súd pojednávanie odročil na 03. 07. 1997 s tým, že bude volaný aj svedok (...). Pojednávanie dňa 03. 07. 1997 bolo po prednesoch účastníkov a výsluchu svedka odročené na deň 24. 07. 1997. Na pojednávanie dňa 24. 07. 1997 sa nedostavila navrhovateľka, ani jej právna zástupkyňa, ktorá žiadala o ospravedlnenie a preto súd odročil pojednávanie na 02. 09. 1997.

Na pojednávaní dňa 02. 09. 1997 súd po vypočutí účastníkov odročil pojednávanie na 30. 09. 1997 s tým, že bude robený dopyt, v akej výške bola navrhovateľke zaplatená mzda za mesiac december a koľko odpracovala podľa nahlásenia zamestnávateľa dni a či bola jej zamestnávateľom hlásená OČR.

Dňa 26. 09. 1997 bola okresnému súdu doručená odpoveď Okresného úradu práce Trnava na dopyt súdu. Na pojednávaní dňa 30. 09. 1997 bolo po vyjadrení navrhovateľky, že svoj návrh berie v časti o zaplatenie 1.500,- Sk, 1.650,- Sk, 50,- Sk a 300,- Sk späť vyhlásené uznesenie, ktorým súd zastavil konanie v časti o zaplatenie 1.500,- Sk, 1.600,- Sk, 50,- Sk a 300,- Sk a zároveň odročil konanie na deň 07. 10. 1997 s tým, že odporkyňa má doručiť súdu mzdové listy navrhovateľky v lehote 3 dní a právna zástupkyňa navrhovateľky má predložiť súdu špecifikáciu trov konania. Na pojednávaní dňa 07. 10. 1997 odporkyňa predložila súdu mzdový list navrhovateľky a právna zástupkyňa navrhovateľky doložila špecifikáciu náhrady mzdy a následne nato súd vyhlásil rozsudok.

Proti rozsudku č. k. 12 C/67/97-42, (...) podala odporkyňa (...) 16. 01. 1998 odvolanie (...). Dňa 09. 02. 1998 súd zaslal odôvodnenie odvolania právnej zástupkyňi navrhovateľky a zároveň predložil spis Krajskému súdu v Trnave na rozhodnutie o

odvolaní. Dňa 26. 05. 1998 Krajský súd v Trnave vrátil spis tunajšiemu súdu bez meritórneho rozhodnutia o odvolaní s tým, že je potrebné došetriť skutočnosti týkajúce sa doručovania rozsudku právnomu zástupcovi odporcu, a to za účelom posúdenia včasnosti podania odvolania. Dňa 29. 05. 1998 sudkyňa predvolala právneho zástupcu odporkyne na termín 16. 06. 1998, na ktorý sa riadne dostavil a zodpovedal otázku týkajúcu sa jeho pobytu v mieste doručovania rozsudku, o čom bol spísaný úradný záznam a dňa 19. 06. 1998 doložil aj súdom požadovaný doklad.

Dňa 01. 07. 1998 bol spis (...) opätovne predložený Krajskému súdu v Trnave, ktorý o odvolaní odporcu rozhodol uznesením zo dňa 20. 08. 1998, ktoré bolo tunajšiemu súdu doručené dňa 02. 10. 1998. Uznesenie č. k. 12 C/67/97-78, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej časti vo veci samej, trov konania a súdneho poplatku a vec bola tunajšiemu súdu vrátená na ďalšie konanie (...). Následne dňa 26. 10. 1998 sudkyňa vytýčila ďalší termín pojednávania na deň 03. 12. 1998, ktorý však bol následne zrušený a zmenený na termín 14. 01. 1999, ktorý bol tiež zrušený a pojednávanie sa napokon uskutočnilo dňa 13. 05. 1999. Pojednávania dňa 13. 05. 1999 sa však nezúčastnila odporkyňa ani jej právny zástupca a súd konanie odročil na deň 17. 06. 1999. Pojednávanie dňa 17. 06. 1999 po vypočutí navrhovateľky a právnych zástupcov súd odročil na neurčito s tým, že bude urobený dopyt na poštu Trnava a zároveň bude volaná svedkyňa.

Dňa 17. 01. 2000 bolo súdu doručené oznámenie právnej zástupkyne navrhovateľky o úmrtí navrhovateľky. Dňa 15. 03. 2000 sudkyňa požiadala Okresný úrad v Trnave o zaslanie úmrtného listu navrhovateľky. Dňa 19. 04. 2000 bolo tunajšiemu súdu doručené žiadané oznámenie o úmrtí navrhovateľky. Dňa 20. 11. 2000 sudkyňa dala pokyn, aby bolo v dedičskom oddelení tunajšiemu súdu zisťované, či je právoplatne skončené dedičské konanie po zomrelej navrhovateľke, následne bol dňa 07. 02. 2001 pripojený dedičský spis. Výzvou zo dňa 25. 03. 2002 súd požiadal Mestský úrad o zaslanie rodného listu mal. N. S., pričom tento bol súdu zaslaný dňa 05. 04. 2002. Výzvou zo dňa 12. 06. 2002, ktorá bola zákonnému zástupcovi maloletej N. doručená dňa 26. 06. 2002, bol tento vyzvaný, aby v lehote 10 dní v mene maloletej oznámil, či maloletá N. má záujem v konaní pokračovať, príp. či berie návrh späť. Dňa 12. 08. 2002 bolo súdu doručené plnomocenstvo na právne zastupovanie, ako aj oznámenie zákonného zástupcu, že trvá na návrhu na začatie konania.

Dňa 08. 04. 2004 sudkyňa vytyčila termín pojednávania na deň 18. 06. 2004 a zároveň vyzvala právneho zástupcu odporcu, aby najneskôr na pojednávani predložil listinné dôkazy na preukázanie skutočnosti, že pracovný pomer s navrhovateľkou bol ukončený zo strany odporcu okamžitým zrušením pracovného pomeru. Na pojednávani konanom dňa 18. 06. 2004 súd vyhlásil uznesenie, ktorým pripustil zmenu návrhu časti petitu a následne po vypočutí účastníkov pojednávanie odročil na neurčito za účelom doplnenia dokazovania. Dňa 19. 08. 2004 sudkyňa požiadala Poštu Trnava o oznámenie, či poštový doručovateľ pri doručovaní zásielky zo dňa 31. 01. 1997 navrhovateľke postupoval v súlade s poštovým poriadkom, pričom odpoveď bola súdu doručená dňa 03. 09. 2004.

Opatrením predsedníčky č. Spr. 435/05 zo dňa 04. 03. 2005 bol spis pridelený novej zákonnej sudkyňi, ktorá dňa 17. 03. 2005 dala úpravu na vytyčenie termínu pojednávania na deň 02. 09. 2005. Dňa 17. 08. 2005 bolo súdu doručené podanie právneho zástupcu odporcu, ktorý žiadal o preloženie termínu pojednávania na iný najbližší termín. Vzhľadom na toto podanie sudkyňa zrušila termín 02. 09. 2005 a vytyčila vo veci nový termín na deň 21. 09. 2005. Pojednávanie dňa 21. 09. 2005, na ktoré sa nedostavili právni zástupcovia účastníkov, bolo odročené na neurčito s tým, že bude vyzvaný právny zástupca odporkyne, aby súdu v lehote 15 dní zaslal mzdový list navrhovateľky za rok 1996 a odporkyňa, ktorá bola osobne prítomná na pojednávani, sa zaviazala v lehote 15 dní založiť do spisu licenciu, ktorú doložila (...) 05. 10. 2005.

Následne bola predmetná vec s poukazom na dodatok č. 31 k Rozvrhu práce na rok 2005 (...) dňa 07. 12. 2005 pridelená na ďalšie konanie zákonnej sudkyňi JUDr. Z. P., ktorá dňa 08. 03. 2006 opätovne vyzvala právneho zástupcu odporcu, nech súdu v lehote 10 dní zašle mzdový list navrhovateľky za rok 1996 (...), ktorý následne dňa 27. 03. 2006 doložil do spisového materiálu súdu mzdový list navrhovateľky.

Dňa 22. 04. 2006 sudkyňa vytyčila termín pojednávania na deň 08. 06. 2006 (...). Na tomto pojednávani súd vyhlásil čiastočný rozsudok č. k. 12 C/67/97-141, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 22. 07. 2006. Dňa 07. 08. 2006 sudkyňa vyzvala právnych zástupcov účastníkov, nech v lehote 20 dní oznámia, či došlo k uzavretiu mimosúdnej dohody v zostávajúcej časti konania. Dňa 21. 08. 2006 bolo tunajšiemu súdu doručené oznámenie právnej zástupkyne navrhovateľa, že doposiaľ nedostala od právneho zástupcu odporkyne žiadnu odpoveď na návrh dohody o náhrade mzdy. Dňa 16. 11. 2006 sudkyňa

urgovala odpoveď od právneho zástupcu odporkyne na výzvu súdu zo dňa 07. 08. 2006 (...). Dňa 05. 12. 2006 právny zástupca odporkyne súdu oznámil, že stále prebiehajú rokovania o mimosúdnom vyriešení zostatku sporového nároku - úroku z omeškania a o výsledku bude súd informovať. Podaním zo dňa 13. 09. 2007 právna zástupkyňa navrhovateľky požiadala o vytýčenie termínu pojednávania v predmetnej veci, ktorá bola medzičasom v zmysle dodatku č. 3 (...) k rozvrhu práce na rok 2007 pridelená na ďalšie konanie sudkyňi Mgr. K. A., ktorá však v predmetnej veci nenariadila termín pojednávania vzhľadom na veľkú pracovnú zaťaženosť.“

Rovnaké procesné úkony, ktoré sú uvedené vo vyjadrení okresného súdu, zistil aj ústavný súd z predloženého súvisiaceho spisu okresného súdu. Navyše ústavný súd zistil, že okresný súd 12. februára 2008 nariadil termín pojednávania na 17. marec 2008.

Právna zástupkyňa sťažovateľky reagovala na vyjadrenie okresného súdu podaním doručeným ústavnému súdu 11. februára 2008, v ktorom uviedla, že „skutočne možno konštatovať obdobia nečinnosti zo strany súdu a to najmä v čase od smrti navrhovateľky dňa 17. 1. 2000 do 18. 6. 2004 a v tomto období najmä do 12. 8. 2002, kedy bolo súdu doručené oznámenie zákonného zástupcu navrhovateľky, že trvá na návrhu na začatie konania a dňom 18. 6. 2004, kedy bol určený termín pojednávania. V tomto období súd takmer 2 roky vôbec nekonal.

Následne v období od 19. 8. 2004, kedy súd požiadal Poštu Trnava o oznámenie, či poštový doručovateľ pri doručovaní zásielky zo dňa 31. 1. 1997 navrhovateľke postupoval v súlade s poštovým poriadkom, až do dňa 2. 9. 2005 kedy bol vytýčený ďalší termín pojednávania.

Následné prietahy v konaní nastali od 8. 6. 2006, na ktorom pojednávaní súd vyhlásil čiastočný rozsudok vo veci.

Dňa 21. novembra 2007 predseda Okresného súdu v Trnave konštatoval, že sťažnosť na prietahy je dôvodná, pričom vzhľadom na množstvo vecí v oddelení zákonnej sudkyne, nemôže zákonná sudkyňa nariadiť termín pojednávania.

Tvrdím, že súd ako porušovateľ mojich uvedených práv nemôže zdôvodňovať zdlhavosť konania zložitou vecou a v danej veci ani úmrtím navrhovateľky.

Sme toho názoru, že ani právna zložitosť sporu nezbavuje sudcu ústavnej zodpovednosti za prieťahy v konaní zapríčinené nesprávnou organizáciou práce.

Problémy s nedostatočným personálnym obsadením súdov či vysoký nápad vecí síce môžu podstatnou mierou prispievať k vzniku prieťahov v súdnom konaní, avšak vzhľadom na objektívnu povahu práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov nezbavujú súd zodpovednosti za ich vznik.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie vecí.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo

na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje

tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESLP ako súčasť prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je rozhodovanie o nároku na náhradu mzdy z neplatného skončenia pracovného pomeru, t. j. vec, ktorá má priamy dopad na existenčnú sféru sťažovateľky a ktorej povaha si preto vyžaduje mimoriadnu starostlivosť a pozornosť všeobecného súdu venovanú efektívnemu a rýchlemu postupu, aby bol naplnený účel súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzická osoba alebo právnická osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (napr. I. ÚS 145/03, I. ÚS 158/04, I. ÚS 241/06, II. ÚS 80/07).

Pokiaľ ide o kritérium zložitost' veci, ústavný súd konštatuje, že rozhodovanie o uplatnenom nároku (v súčasnosti už iba o nároku na náhradu mzdy v konaní nadväzujúcom na rozhodnutie o nároku na určenie neplatnosti skončenia pracovného pomeru, o ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté) nenasvedčuje tomu, že by išlo o vec právne či fakticky zložitú, ktorej prerokovanie by si vyžadovalo doterajšiu dĺžku konania (takmer 11 rokov), a to aj vzhľadom na existujúcu právnu úpravu, ako aj dostatočne frekventovanú a stabilizovanú judikatúru všeobecných súdov. Napokon ani okresný súd sa vo svojom vyjadrení neodvolával na zložitost' napadnutého konania, keď uviedol, že *„z hľadiska skutkovej a právnej zložitosti vec nie je možné považovať za zložitú, nakoľko takéto konania tvoria bežnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov“*.

2. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľa osoba, ktorá podala sťažnosť vo veci porušenia základného

práva priznaného jej čl. 48 ods. 2 ústavy. Keďže v danom prípade je sťažovateľka maloletá, neprichádza do úvahy hodnotiť jej správanie ako účastníčky konania v procesnom postavení žalobkyne, ale možno zohľadniť iba správanie jej zákonného zástupcu.

Ústavný súd konštatuje, že správanie zákonného zástupcu sťažovateľky v konaní pred okresným súdom neovplyvnilo jeho dĺžku tak, aby mu bolo možné pričítať podiel na stave, v akom sa vec v čase podania sťažnosti ústavnému súdu nachádzala. Ústavný súd zároveň poukazuje na vyjadrenie okresného súdu k sťažnosti, v ktorom sa okrem iného uvádza, že *„navrhovateľka, resp. jej právna nástupkyňa, ktoré boli riadne zastúpené právnym zástupcom svojím správaním neprispeli k prietahom v konaní“*.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska namietaných zbytočných prietahov spôsobených okresným súdom, ale aj z hľadiska doterajšieho priebehu súdneho konania.

Ústavný súd zo sťažnosti, z vyjadrení účastníkov a najmä z predloženého súdneho spisu zistil v priebehu konania tieto obdobia nečinnosti bez existencie zákonnej prekážky:

- od 26. októbra 1998 (nariadenie termínu pojednávania na 3. december 1998, ktorý bol zrušený) do 13. marca 1999 (nariadenie ďalšieho termínu pojednávania na 13. máj 1999), t. j. 4 a pol mesiaca,
- od 17. júna 1999 (odročenie termínu pojednávania na neurčito) do 15. marca 2000 (vyžiadanie úmrtného listu navrhovateľky), t. j. 9 mesiacov,
- od 7. februára 2001 (pripojenie dedičského spisu) do 25. marca 2002 (žiadosť o zaslanie rodného listu sťažovateľky), t. j. 13 a pol mesiaca,
- od 12. augusta 2002 (odpoveď zákonného zástupcu sťažovateľky, že na podanom návrhu trvajú) do 8. apríla 2004 (nariadenie termínu pojednávania na 18. jún 2004), t. j. 20 mesiacov,
- od 3. septembra 2004 (doručenie odpovede od Slovenskej pošty, š. p.) do 17. marca 2005 (nariadenie termínu pojednávania na 2. september 2005), t. j. viac ako 6 mesiacov,

- od 5. októbra 2005 (predloženie mzdových listov navrhovateľky) do 8. marca 2006 (okresný súd vyzval odporkyňu na predloženie ďalších písomností), t. j. 5 mesiacov,
- od 13. septembra 2007 (sťažovateľka žiadala nariadiť termín pojednávania, pretože mimosúdne rokovania boli neúspešné) do 12. februára 2008 (nariadenie termínu pojednávania na 17. marec 2008), t. j. 5 mesiacov.

Z päťmesačného obdobia nečinnosti okresného súdu od 5. októbra 2005 do 8. marca 2006 (uvedeného ako predposledného) ústavný súd odrátal 3 mesiace ako obdobie nevyhnutné na oboznámenie sa novej zákonnej sudkyne so spisom.

Spolu doterajšia doba nečinnosti ustálená ústavným súdom je viac ako 60 mesiacov, čo predstavuje viac ako 5 rokov.

Nečinnosť okresného súdu od 22. júla 2006, keď nadobudol právoplatnosť čiastočný rozsudok okresného súdu z 8. júna 2006, do 13. septembra 2007, keď sťažovateľka žiadala o nariadenie termínu pojednávania, ústavný súd nevyhodnotil ako zbytočné prietahy, pretože, ako to vyplýva zo súvisiaceho spisu, medzi účastníkmi konania prebiehalo mimosúdne dohodovanie vo veci náhrady mzdy, ktoré však nevyústilo do úplného konsenzu medzi stranami (mzda bola sťažovateľke nahradená, v časti úrokov z omeškania k dohode nedošlo).

Ďalej ústavný súd zistil, že počas prejednávania a rozhodovania veci sa vystriedalo šesť zákonných sudcov. Táto skutočnosť však nemôže ísť na ťarchu sťažovateľky a ani nepredstavuje dôvod vylúčenia zbytočných prietahov v súdnom konaní (napr. II. ÚS 80/02).

V priebehu celého doterajšieho konania okresný súd nepostupoval dôsledne, neorganizoval svoju prácu tak, aby v čo najkratšej dobe zadovážil dostatok relevantných dôkazov potrebných na rozhodnutie vo veci samej, hoci už 7 mesiacov po podaní návrhu prvýkrát rozhodol, že okamžité zrušenie pracovného pomeru je neplatné a zaviazal odporkyňu zaplatiť náhradu mzdy a trovy konania. Toto rozhodnutie okresného súdu však bolo 20. augusta 1998 Krajským súdom v Trnave zrušené z dôvodu, že nie je vecne správne

pre nie celkom dostatočne zistený skutkový stav, pre nie celkom správne právne posúdenie veci a tiež pre procesné pochybenia majúce za následok nesprávnosť rozsudku. Uvedené pochybenia, aj to len čiastočne, okresný súd odstránil až 8. júna 2006, keď rozhodol čiastočným rozsudkom, v ktorom určil, že okamžité zrušenie pracovného pomeru dané navrhovateľke je neplatné.

Uvedený postup okresného súdu nesvedčí o tom, že by svoju činnosť organizoval v súlade s povinnosťou uloženou mu § 100 ods. 1 OSP tak, aby bola vec čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Okresný súd vo vyjadrení pripúšťa, že v jeho konaní sa vyskytli obdobia nečinnosti, avšak tieto boli podľa jeho názoru „*spôsobené nedostatočným personálnym obsadením tunajšieho súdu a neúmernou zaťaženosťou sudcov*“.

Pri posudzovaní odôvodnenosti sťažnosti nemožno prihliadnuť na skutočnosti, ktoré vyplývajú z vyjadrenia okresného súdu. V tejto súvislosti ústavný súd už uviedol (pozri napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 50/01, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03), že nedostatočné personálne obsadenie súdu a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa za tým účelom prijali včas adekvátne opatrenia. Ústava v čl. 48 ods. 2 zaväzuje predovšetkým súdy ako garantov spravodlivosti, aby prijali príslušné opatrenia umožňujúce prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov, a tým vykonanie spravodlivosti v primeranej lehote.

Skutočnosť, že okresný súd mal personálne problémy, ktoré nedokázal riešiť, nemôže byť pripočítaná na ťarchu účastníka konania a nemá povahu okolností, ktoré by vylučovali zodpovednosť súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný na rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil (pozri napr. I. ÚS 156/02).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 12 C 67/97 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie vecí bez zbytočných

priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže prikázať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala aj o priznanie finančného zadosťučinenia v sume 50 000 Sk z dôvodov uvedených vo svojej sťažnosti. Poukázala najmä na to, že už od roku 1997 sa nachádza v stave právnej neistoty.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen deklarovanie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia.

Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania okresného súdu vedeného pod sp. zn. 12 C 67/97, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, ako aj skutočnosť, že preskúmané konanie nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd priznal sťažovateľke ako finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde sumu 50 000 Sk, t. j. v nej požadovanom rozsahu.

Ústavný súd rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom advokátkou JUDr. K. B., ktoré si uplatnila v sume 7 939 Sk s DPH za dva úkony právnej služby (prevzatie vecí a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti), pričom je zrejmé, že pri výpočte vychádzala z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá je 19 056 Sk.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania však vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2006 (pretože úkony právnej služby boli vykonané v roku 2007), ktorá bola 17 822 Sk.

Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a podanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a s § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len

„vyhláška“), a to každý úkon po 2 970 Sk, t. j. spolu 5 940 Sk, čo spolu s režijným paušálom 2 x 178 Sk (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 6 296 Sk. Keďže advokátka je platcom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), uvedená suma bola zvýšená o DPH vo výške 19 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa § 27 zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Trovy právneho zastúpenia vrátane započítania DPH a režijného paušálu boli priznané v celkovej sume 7 492,24 Sk.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. februára 2008